

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Підприємницьке та трудове право»
вибіркових компонент освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.22 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу
Протокол від 22.08.22 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.22 р. № 8

Розглянуто на засіданні циклової соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, протокол від 10.08.2022 № 1

Розробник: викладач циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, спеціаліст вищої категорії Хомяк О.В.

Рецензенти:

1.Доцент кафедри юридичних наук Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського кандидат юридичних наук Латишева В.В.

2.Викладач циклової комісії економіки та управління Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС, к. пед. н, викладач вищої категорії, викладач-методист Носач І.В.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Підприємницьке та трудове право» складена відповідно до освітньої-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правове регулювання господарських та трудових відносин.

Міждисциплінарні зв'язки: ґрунтується на знаннях, отриманих під час вивчення таких дисциплін, як «Громадянська освіта», «Основи правознавства», «Конституційне право» забезпечує базу для застосування матеріалу в реальному житті.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Підприємництво: поняття, зміст, форми.
2. Господарські договори. Відповідальність в господарському праві.
3. Приватизація державного майна.
4. Поняття про банкрутство.
5. Біржова діяльність. Зовнішньоекономічна діяльність.
6. Антимонопольне законодавство.
7. Поняття, предмет і метод трудового права.
8. Колективний договір.
9. Трудовий договір.
10. Робочий час і час відпочинку.
11. Заробітна плата.
12. Дисципліна праці.
13. Охорона праці.
14. Трудові спори.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни: надання знань щодо господарських правовідносин щодо правового статусу суб'єктів господарювання, порядку оформлення господарських прав і законних інтересів суб'єктів господарських правовідносин; набуття здобувачами освіти досвіду роботи з господарсько-правовими документами; дати здобувачам знання з трудового права України з урахуванням особливостей правового регулювання трудових відносин у сучасних умовах; сприяти набуття здатності на практиці застосовувати здобуті знання з трудового права.

1.2. Основними завданнями вивчення системи господарського права України

та чинного господарського законодавства; набуття навичок практичного застосування норм господарського права України під час вирішення конкретних економічних ситуацій; під час вивчення курсу здобувачі освіти повинні набути знання, що допомагають формувати світогляд, набути навичок та умінь, що дають змогу безперервно оновлювати знання та застосовувати їх на практиці.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні:

знати:

1. загальні положення господарського права;
2. законодавство про підприємницьку діяльність;
3. майнову основу господарювання;
4. основні види підприємств та їх об'єднань;
5. особливості процесу приватизації державного майна
6. основи організаційно-господарських зобов'язань;
7. особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання;
8. коло суспільних відносин, що регулюються трудовим правом,

вміти:

1. орієнтуватися в чинному господарському законодавстві;
2. практично застосовувати норми господарського права України під час вирішення конкретних економічних ситуацій;
3. орієнтуватися у системі трудового законодавства України.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 105 години / 3,5 кредитів ECTS.

1.4. Програмні компетентності.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності у галузі транспорту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів вивчення елементів транспортної системи і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-01 ЗК-02 ЗК-06 ЗК-07	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

	ЗК-08	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації Здатність приймати обґрунтовані рішення Здатність працювати в команді
--	-------	--

2. Короткий опис змісту навчальної дисципліни

Тема 1. Підприємництво: поняття, зміст, форми.

Підприємництво: зміст, принципи та умови здійснення. Способи державного регулювання господарської діяльності. Поняття підприємства як організаційної форми господарювання. Види та організаційно-правові підприємства. Поняття господарських товариств.

Тема 2. Господарські договори. Відповідальність в господарському праві.

Поняття та ознаки господарського договору. Види господарських договорів. Функції господарського договору. Порядок укладення, зміни та розірвання господарських договорів. Підстави та межі господарсько-правової відповідальності. Відшкодування збитків у сфері господарювання. Штрафні та оперативно-господарські санкції.

Тема 3. Приватизація державного майна.

Поняття і головні цілі приватизації. Об'єкти приватизації. 8.3.Об'єкти приватизації. Способи приватизації. Приватизаційний процес.

Тема 4. Поняття про банкрутство.

Поняття банкрутства. Суб'єкти у відносинах банкрутства. Проведення у справах про банкрутство. Ліквідаційна процедура. Мирова угода.

Тема 5. Біржова діяльність. Зовнішньоекономічна діяльність.

Поняття та юридичні ознаки біржі. Види біржових угод. Правила біржової торгівлі. Поняття та принципи зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Види зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 6. Антимонопольне законодавство.

Законодавство про захист економічної конкуренції. Правове становище Антимонопольного комітету. Контроль за концентрацією суб'єктів господарювання. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Тема 7. Поняття, предмет і метод трудового права.

Поняття та предмет трудового права України. Метод правового регулювання трудових відносин. Поняття джерел трудового права України, їх класифікація. Поняття і класифікація суб'єктів трудового права. Поняття трудових правовідносин. Зміст трудових правовідносин.

Тема 8. Колективний договір.

Поняття і сторони колективних договорів і угод. Порядок укладання колективного договору. Зміст колективного договору. Контроль за виконанням колективного договору та відповідальність сторін.

Тема 9. Трудовий договір.

Поняття, сторони та зміст трудового договору. Загальний порядок прийняття на роботу. Особливості укладання окремих видів трудових договорів. Припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Порядок звільнення з роботи.

Тема 10. Робочий час і час відпочинку.

Поняття робочого часу та його види. Режим та облік робочого часу. Поняття надурочних робіт та порядок їх застосування. Поняття часу відпочинку та його види. Поняття та види відпусток. Порядок надання щорічних відпусток.

Тема 11. Заробітна плата.

Поняття та правове регулювання заробітної плати. Система оплати праці. Порядок виплати заробітної плати. Гарантії і компенсації.

Тема 12. Дисципліна праці.

Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення. Внутрішній трудовий розпорядок. Заохочення за успіхи в роботі. Види дисциплінарних стягнень та порядок їх застосування.

Тема 13. Охорона праці.

Поняття охорони праці за трудовим правом. Охорона праці жінок. Охорона праці неповнолітніх. Охорона праці осіб зі зниженою працездатністю. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування працівників від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Відповідальність за невиконання вимог законодавства щодо охорони праці.

Тема 14. Трудові спори.

Поняття трудових спорів, їх кваліфікація та причини виникнення. Індивідуальні трудові спори. Колективні трудові спори.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Господарське право України: навч. посіб.: у 2 ч. Ч. 1; за заг. ред. О. П. Гетьманець, Ю. М. Жорнокуя, О. М. Шуміла / О. П. Гетьманець, Ю. М. Жорнокуя, О. М. Шуміло та ін. – К.: Хай-Тек Прес., 2018 – 368 с.
2. Господарське право України : підручник у 2-х ч., Ч. 2 / Андрєєва О. Б.,

- Гетманець О.П., Гришина І.І. та ін., – Х.: Харк.нац.ун-т внутр. справ, 2014. – 368 с.
3. Господарське право : навч. посіб. для підготовки до іспитів / В. С. Мілаш. – Х. : Право, 2017. – 327 с.
  4. Апаров А.М., Онищенко О.М. Господарське право України. Підручники та навчальні посібники. Том 1: Загальна частина – К: Видавництво «Істина», 2016. – 452 с
  5. Підприємницьке право у запитаннях та відповідях : навч. посібник : Рекомендовано МОН України / М.І. Карлін, А.В. Носалюк. - К. : Кондор, 2008. - 356 с.
  6. Мельник К. Ю. Трудове право України : підручник / К. Ю. Мельник. — Харків : Діса плюс, 2014. — 480 с.
  7. Трудове право: підручник / В. В. Жернаков, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко та ін. ; за ред. В. В. Жернакова. — Х. : Право, 2012. — 496 с.
  8. Трудове право : навчальний посібник М.Бойко Центр навчальної літератури 2017р.392с.

Допоміжна література:

1. Конституція України від 28.06.96 р. // Урядовий кур'єр. – 1996. Липень. – № 129-130.
2. Господарський кодекс України // Голос України. – 2003 – № 3 (14.03.2003). – № 49-50.
3. Господарсько-процесуальний кодекс // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6 (11.02.92). – Ст. 56.
4. Цивільний кодекс України // Голос України. – 2003. – № 3 (12.03.2003) № 45–46; Голос України. – 2003. – № 3 (13.03.2003). – № 47-48.
5. Податковий кодекс України // Голос України. – 2010. – № 12 (04.12.2010). – № 229-230.
6. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Верховна Рада України; Закон від 14.05.1992 № 2343-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – Ст. 440.
7. Про акціонерні товариства : Верховна Рада України; Закон від 17.09.2008 № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 50-51. – Ст. 384.
8. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Верховна Рада України; Закон від 06.02.2018 № 2275-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2018. – № 13. – ст.69.
9. Про страхування : Верховна Рада України; Закон від 07.03.1996 № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – Ст. 78.
10. Про господарські товариства : Верховна Рада України; Закон від 19.09.1991 № 1576-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – Ст. 682.

11. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Верховна Рада України; Закон від 15.05.2003 № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31-32. – Ст. 263.
12. Про захист від недобросовісної конкуренції : Верховна Рада України; Закон від 07.06.1996 № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36 (03.09.96). – Ст. 164.
13. Про захист економічної конкуренції : Верховна Рада України; Закон від 11.01.2001 № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – Ст. 64.
14. Про антимонопольний комітет України : Верховна Рада України; Закон від 26.11.1993 № 3659-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 50. – Ст. 472.
15. Про прокуратуру : Верховна Рада України; Закон від 14.10.2014 № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2-3. – Ст. 12.
16. Про Службу безпеки України : Верховна Рада України; Закон від 25.03.1992 № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992, № 27, ст.382.
17. Про відпустки : закон України від 15 листоп. 1996 р. № 504/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 2. Ст. 4.
18. Про зайнятість населення : закон України від 05 лип. 2012 р. № 5067-VI : [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.
19. Про соціальний діалог в Україні: закон України від 23.12.2010 р. № 2862-VI : [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2862-17>.
20. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності : закон України від 22. червн. 2012 р. № 5026-VI // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 22. Ст. 216.
21. Про колективні договори і угоди : закон України від 01 лип. 1993 р. № 3356-XII // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 36. Ст. 361.
22. Про оплату праці : закон України від 24 берез. 1995 р. № 108/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. —№ 17. Ст. 121.
23. Про індексацію грошових доходів населення : закон України від 3 липня 1991 р. № 1282-XII// Відомості Верховної Ради України. 1991. № 42. Ст. 551.
24. Про охорону праці : закон України від 14 жовт. 1992р. № 2694-XII // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 49. Ст. 668.
25. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : закон України від 03 берез. 1998 р. № 137/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1998. —№ 34.—Ст. 227.
26. Про визначення розміру збитків, завданих підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням (псуванням), недостатчею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних

- цінностей : закон України від 06 черв. 1995 р. № 217/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 22. Ст. 173.
27. Про державну службу : закон України від 10 груд. 2015 р. № 3723-ХІІ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
28. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності : закон України від 23 верес. 1999 р. № 1105-ХІV // Відомості Верховної Ради України. 1999. № 46—47. Ст. 403.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

4. Засоби оцінювання здобувачів вищої освіти Питання для підсумкового контролю (заліку):

1. Підприємництво: зміст, принципи та умови здійснення.
2. Державна підтримка підприємництва.
3. Способи державного регулювання господарської діяльності: ліцензування, патентування.
4. Поняття та форми власності в Україні.
5. Право приватної власності.
6. Право колективної власності.
7. Право державної власності.
8. Право інтелектуальної власності
9. Приватизація державних та комунальних підприємств.
10. Поняття підприємства як організаційної форми господарювання.
11. Види та організаційно-правові форми підприємств.
12. Правове становище державних підприємств.
13. Правове становище комунального унітарного підприємства.
14. Правове становище підприємств колективної власності.
15. Правове становище приватних та ін. підприємств.
16. Види об'єднання підприємств
17. Поняття господарських товариств.
18. Поняття та юридичний статус акціонерного товариства
19. Повне товариство
20. Товариство з обмеженою відповідальністю.
21. Повне товариство.
22. Командитне товариство.
23. Виробничий кооператив.
24. Права та обов'язки учасників господарського товариства.
25. Поняття та ознаки господарського договору.

26. Види господарських договорів.
27. Функції господарського договору.
28. Зміст і форма господарського договору.
29. Порядок укладення , зміни та розірвання господарських договорів.
30. Підстави та межі господарсько правової-відповідальності.
31. Відшкодування збитків у сфері господарювання.
32. Штрафні та оперативно-господарські санкції.
33. Адміністративно-господарські санкції.
34. Поняття і головні цілі приватизації.
35. Об'єкти приватизації.
36. Суб'єкти приватизації.
37. Способи приватизації.
38. Приватизаційний процес.
39. Поняття банкрутства.
40. Суб'єкти у відносинах банкрутства.
41. Організаційно – правові питання запобігання банкрутству.
42. Підстави для застосування банкрутства.
43. Провадження у справах про банкрутство.
44. Ліквідаційна процедура.
45. Мирова угода.
46. Поняття та юридичні ознаки біржі.
47. Функції, права та обов'язки біржі.
48. Види біржових угод.
49. Правила біржової торгівлі.
50. Поняття та принципи зовнішньоекономічної діяльності.
51. Законодавство про зовнішньоекономічної діяльності.
52. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
53. Види зовнішньоекономічної діяльності.
54. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
55. Поняття та форми іноземних інвестицій.
56. Гарантії і компенсації іноземних інвесторам.
57. Поняття правового захисту суб'єктів господарювання.
58. Правове становище господарських судів.
59. Досудове врегулювання господарських спорів.
60. Законодавство про захист економічної конкуренції.
61. Види порушень законодавства про економічну конкуренцію.
62. Правове становище Антимонопольного комітету.
63. Контроль за концентрацією суб'єктів господарювання.
64. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції
65. Розгляд справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
66. Що таке трудові відносини?

67. Які законодавчі акти регулюють трудові відносини в Україні?
68. Що таке колективний договір?
69. Контроль за виконанням колективного договору та відповідальність сторін.
70. Хто є сторонами трудового договору?
71. На який строк може укладатися трудовий договір?
72. Назвіть обов'язки власника або уповноваженого ним органу за укладеним трудовим договором до початку роботи працівника.
73. Які умови договорів є недійсними?
74. Який порядок звільнення працівників.
75. Порядок припинення трудового договору за ініціативою працівника.
76. Як називається особлива форма трудового договору.
77. Які існують підстави для припинення трудового договору з ініціативи власника?
78. За яких обставин працівник має право не відпрацьовувати 2 тижні при припиненні трудового договору з власної ініціативи?
79. Які види робочого часу існують?
80. Чим відрізняється скорочений робочий час від неповного?
81. Які відомості заносяться до трудової книжки?
82. Для яких категорій працюючих письмова форма трудового договору є обов'язковою?
83. Яку максимальну норму робочого часу на тиждень встановлює законодавець?
84. За скільки працедавець повинен попередити працівника про зміни істотних умов праці?
85. Які існують види відпочинку?
86. Поняття надурочних робіт і порядок їх застосування.
87. Що таке відпустка?
88. Порядок надання щорічної основної відпустки?
89. Які існують види відпусток.
90. Порядок надання щорічної відпустки неповнолітнім.
91. Порядок відкликання із щорічної відпустки.
92. Що таке заробітна плата, з чого вона складається?
93. Строки виплати заробітної плати.
94. Гарантії і компенсації щодо збереження місця роботи і середнього заробітку.
95. Поняття трудової дисципліни.
96. Методи забезпечення трудової дисципліни.
97. Поняття та види заохочень за успіх в роботі.
98. Чи заноситься відомості про заохочення в трудову книжку?
99. Поняття дисциплінарної відповідальності.
100. Види дисциплінарних стягнень.
101. Порядок застосування дисциплінарного стягнення.

102. Поняття охорони праці за трудовим правом.
103. Охорона праці жінок.
104. Охорона праці неповнолітніх.
105. Охорона праці осіб зі зниженою працездатністю.
106. Види відповідальності за невиконання вимог законодавства щодо охорони праці.
107. Що таке трудові спори?
108. Сторони індивідуальною трудового спору.
109. Який орган створений на підприємстві, установі, організації уповноважений розглядати індивідуальні трудові спори.
110. Тривалість основної щорічної відпустки.
111. Які суди розглядають індивідуальні трудові спори, пов'язані з наслідками визнання страйку незаконним?
112. Що таке страйк?
113. Які строки розрахунку при звільненні працівника?
114. У які строки сторони колективного договору звітують про виконання умов колективного договору?
115. Назвати виняткові випадки залучення до роботи у вихідні дні.
116. Методи правового регулювання заробітної плати.
117. Джерела трудового права.
118. На кого поширюються положення колективного договору?
119. З якого віку фізична особа може укладати трудовий договір?
120. На який строк встановлюється випробування при прийнятті на роботу?
121. Чи має право власник або уповноважений ним орган вимагати від працівника виконання роботи, не обумовленої трудовим договором?
122. Чи можуть залучатися до понаднормових робіт жінки, які мають дітей до 14 років?
123. В яких випадках трудовий договір повинен обов'язково укладатися письмово.
124. У який строк працівник може звернутися до суду з позовною заявою про незаконне звільнення з роботи?
125. Які умови договорів про працю є недійсним.